

А. И. Рубан

Детское чтение: взгляды ученых, педагогов, писателей из давних времен до современности

В статье, подготовленной по результатам библиографического обзора «Ребенок и книга: взгляд сквозь призму времени», сделана попытка рассмотреть важнейшие этапы развития детской литературы и детского чтения с древних времен до современности с учетом историко-культурных процессов, характеризующих ту или иную эпоху.

Ключевые слова: чтение, детское чтение, история детского чтения, книга, издание, читатели, детская литература, история детской литературы, библиотеки, культура, образование, ГНПБ Украины им. В. А. Сухомлинского, библиографический обзор.

A. I. Ruban

Children's reading: views of scientists, teachers, writers from ancient times to the present

In this article, based on the results of bibliographic analysis of the publications on the topic «A Child and a Book: Investigation Through the Ages» (all the analyzed literary sources can be found in the funds of The State Pedagogical Scientific Library Named After V. O. Sukhomlinsky), we make an attempt to analyze the main stages of children's literature development in general and the activity of children's reading in particular taking into account the historical and cultural peculiarities of different epochs.

Key words: reading, children's reading, history of children's reading, book, readers, children's literature, history of children's literature, libraries, culture, education, V. Sukhomlinskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine, bibliographic review.

Надійшла до редколегії 20.12.2013 р.

УДК 087.5+028.5](477):004.738.1

Н. П. Марченко,

канд. іст. наук, старш. наук. співроб.

Інституту біографічних досліджень НБУВ,

пров. бібліограф НБУ для дітей

ЗАСАДНИЧІ ПРИНЦИПИ ТА ТЕНДЕНЦІ ФОРМУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНИХ ЕЛЕКТРОННИХ РЕСУРСІВ, ПРИСВЯЧЕНИХ КНИЗІ ДЛЯ ДІТЕЙ І ДИТЯЧОМУ ЧИТАННЮ

Проаналізовано й узагальнено вітчизняний досвід останнього двадцятиліття щодо створення та функціонування електронних ресурсів вільного доступу, присвячених книзі для дітей і дитячому читанню. Виокремлено найуспішніші тенденції цього процесу, подано ті засадничі принципи формування окремих ресурсів, що найбільше цьому сприяли.

Ключові слова: *електронні ресурси, книга для дітей, дитяче читання, бібліотеки для дітей, громадянське суспільство.*

Актуальність дослідження. Поява нових інформаційних технологій, їх адаптація й використання задля нагромадження та поширення відомостей щодо книговидавання для дітей і дитячого читання є епохальними зрушеннями, які докорінно змінили стан справ, задавши нові тенденції й висунувши принципово інші цілі. Так, доміантними стають не «ідейність» чи «відповідність» (особливо в сенсі «дозволено/не дозволено») інформації, а її відкритість, оперативна доступність, множинність, багатоваріантність і креативний потенціал. Це, у свою чергу, потребує

як застосування все нових і нових засобів формування динамічних баз даних, так і залучення креативних, здатних невпинно та швидко пристосовуватися до змінюваних умов і форм роботи осіб. Та найважливішою рисою новітніх електронних ресурсів у порівнянні з традиційними (за В. І. Попиком) є їх потенційна здатність об'єктивно інтегрувати напрацьовану раніше суспільством інформацію в усьому її розмаїтті, органічно ввібрати в себе надбання рукописної та друкованої культури минулого [8].

Аналіз наукових досліджень. На жаль, увага вітчизняних дослідників до проблем створення електронних ресурсів відкритого доступу, присвячених саме книзі для дітей і дитячому читанню, нині не відповідає значущості цього феномену для формування вітчизняного гуманітарного інформаційного простору. Фактично досі вони не розглядалися в науковому дискурсі. Навіть публікації, що за проблематикою мали б торкатися цих ресурсів, на жаль, обходять їх увагою¹. Те саме стосується й методичних і науково-методичних напрацювань у межах шкільництва². Хоча останнє можна пояснити фактичною відсутністю навчальної дисципліни (навіть актуалізованого поняття!) «книга для дітей» / «література для дітей» у сучасному педагогічному дискурсі.

Нами комплексний розгляд інформаційної продукції вітчизняних бібліотечно-інформаційних установ було розпочато ще 2008 р. із аналізу персонологічної інформації на сайтах дитячих книгозбірень України [6]. Подальше вивчення українського досвіду формування електронних ресурсів відкритого доступу, присвячених книзі для дітей [2–5], засвідчило, що нині жива практика їх творення стрімко випереджає теоретичне осмислення й методичне опрацювання цього процесу та вже фактично вийшла в позанауковий простір, поєднавши апробовані у світі підходи як із фаховими експериментами, так і з аматорством.

Відтак, мета цієї статті – розглянути й узагальнити вітчизняний досвід створення та функціонування електронних ресурсів вільного доступу, присвячених книзі для дітей і дитячому читанню, а також виокремити засадничі принципи формування окремих ресурсів та найуспішніші тенденції цього процесу.

¹ До прикладу: *Шукіна Т.* Електронні інформаційні продукти бібліотеки для дітей // *Бібліотечна планета*. – 2003. – № 4. – С. 6–9; *Трачук Л.* Електронна бібліографічна продукція на сайтах українських бібліотек // *Бібліотечний вісник*. – 2009. – № 3. – С. 6–11; *Станкевич О.* Українське книгознавство у мережевих ресурсах вітчизняного бібліотечного веб-сегмента Інтернету // *Бібліотечний вісник*. – 2010. – № 1. – С. 14–21 та ін.

² Скажімо: *Олейникова І. Ю.* Использование информационно-коммуникационных технологий библиотекарями школ г. Севастополя в работе по литературному краеведению // *Шкільна бібліотека плюс*. – 2010. – № 12–13. – С. 40–44; *Захарова Р. І.* Комп'ютерні технології у шкільній бібліотеці: сьогодні і майбутнє : практичний досвід // *Шкільний бібліотекар*. – 2012. – № 11. – С. 35–38; *Зверевич В. В.* «Реальная» и «виртуальная» составляющие пространства современной библиотеки // *Школьная библиотека*. – 2012. – № 6–7. – С. 119–121; *Косик В. М.* Електронний освітній простір України : питання теорії // *Комп'ютер у школі та сім'ї*. – 2012. – № 8. – С. 3–5. – *Бібліогр.*: с. 5. Низка тематичних номерів і збірників тощо.

Основна частина. Від початку формування ресурсів такого типу мало хаотичний, різнонаправлений характер і повністю залежало від доступності тих чи інших технологічних рішень й інтересів орієнтованих на різні (інколи зовсім несумісні!) цілі спільнот (діти, видавці, бібліотекарі, шкільництво, письменники та ін.). Спершу розмови щодо книги для дітей точилися лише в межах тематичних форумів («Дитяча література в Україні» на «ЛітФорумі», «Улюблена дитяча книжка» на «Українському форумі» тощо) [5], а актуальна інформація про названу вітчизняну друковану продукцію поширювалася здебільшого на сайтах видавництв дитячої літератури («А-Ба-Ба-Га-Ла-Ма-Га» (<http://ababahalamaha.com.ua/uk>), «Видавництво Старого Лева» (<http://www.starlev.com.ua>), «Грані-Т» (<http://www.gram-t.com.ua>), «Навчальна книга – Богдан» (<http://www.bohdan-books.com>), «Ранок» (<http://www.ranok.com.ua/>), «Теза» (<http://www.teza.in.ua>) та ін.). Але видавці не зацікавлені в науково-критичному осмисленні ситуації та незалежній оцінці своїх книг, тому ці сайти й досі фактично виконують лише ознайомчу та популяризаторську роль. Те саме стосується й порталів мереж книгорозповсюдження, спеціалізованих інтернет-магазинів і розмаїтих «Літературних сторінок», де можна оприлюднювати авторські тексти, а також більшості так званих «родинних» («МамаТато» (<http://mama-tato.com.ua>), «Світ мам» (<http://svitmam.ua>) та ін.) і «дитячих» («Малюк» (<http://maluk.in.ua>), «Казкар» (<http://kazkar.info/publ/1>) та ін.) порталів, що рясніють сумішню відверто недолугих текстів і недостовірної інформації. Існує також чимало електронних книгозбірень, наповнених випадковими виданнями різного часу випуску й якості, дібраними за принципом «я читав». Винятком можна вважати лише дитячу публічну онлайн-бібліотеку «Читанка» (<http://chytanka.com.ua>), на якій розміщено малопоширені книжки, часописи та колекцію ілюстрацій до дитячих видань більше ніж 700 художників. Зразком живого модерного середовища, що не лише забезпечує доступ до текстів і відомостей, а й підтримує жвавий діалог із користувачем, є «Читальня Слоника Дзвоника» (<http://chytay.com.ua>). Чимало адресованої дітям інформації щодо книг і читання містять електронні версії періодичних дитячих видань («Пізнайко» (<http://posnayko.com.ua/>), «Країна ангелів» (<http://www.angelyatko.com.ua/main.php>) та ін.

Мають власні ресурси також окремі дитячі письменники (скажімо, «Дискурс» у «Живому журналі» І. Андрусяка (<http://dyskurs.livejournal.com>), сайт «Словограй» І. Січовика (<http://slovogray.narod.ru>) та ін. Однак таких ресурсів надзвичайно мало, на них здебільшого викладено опубліковані твори автора, інформацію про зустрічі його з читачами, рецензії на книги, відгуки читачів, зрідка – коментарі-алюзії самого митця, відтак, вони не є повноцінним засобом самовираження чи спілкування письменника з читачем. Осібно стоять сайти авторів-громадських діячів, присвячені, зазвичай, їхній суспільній діяльності, скажімо, «Всі мрії» невтомної й креативної Жени Пірог (<http://vsimrii.in.ua>), чії проекти «Срібна книга» і «Додай читання» уже полонили Україну. Чимало виваженої, достовірної та різновекторної інформації щодо

видань для дітей містять спеціалізовані електронні ресурси, присвячені проблемам української книги й літератури загалом і дитячої зокрема (наприклад, «ЛітАкцент» (<http://litakcent.com>), «Буквоїд» (<http://bukvoid.com.ua>), «Читомо» (<http://www.chytomo.com/>) та ін.). На окрему увагу заслуговують тематичні блоги та сторінки в соціальних мережах фахових дослідників дитячої книги й журналістів, на яких подано унікальну інформацію – авторські інтерв'ю, статті та переклади, автобіографічні записи, фоторепортажі тощо. Саме в процесі їхнього розгортання первісно формувався вітчизняний досвід створення електронних ресурсів відкритого доступу, присвячених книзі для дітей. Так, першими авторськими спробами системного рецензування й аналізу таких видань в українському сегменті мережі Інтернет можна вважати блог Н. Даценко (melle) «Книги для дітей і підлітків» (<http://childbooks.blox.ua/html/1310721,262146,21.html?51145>), заснований 20 листопада 2009 р., та сторінку М. Семенченко в «Живому журналі» «Книження (Дитячі книги для дітей та дорослих)» (<http://knyzhenya.livejournal.com/>), започаткований 2 грудня 2009 р. Згодом з'явилася орієнтована на християнське світобачення «Книгогризка» З. Жук (Зоряни Живки) (24.02.2010. – Режим доступу : <http://knygogryzka.info/>), багатоаспектна тематична сторінка Т. Щербаченко в соціальній мережі Фейсбук «Українська дитяча література» (19.01.11. – Режим доступу: <http://www.facebook.com/profile.php?id=100001116005438&sk=photos#!/pages/Ukrainska-ditaca-literatura/186533494709305>) й спрямований на поширення в українському дискурсі напрацювань зарубіжних колег, даних про найцікавіші книжки для дітей і світові тенденції в цій галузі блог «Казкарка (Сучасна дитяча література)» В. Вздольської та О. Луцевської (2011. – Режим доступу : <http://kazkarka.com>) тощо. Останній за повнотою, фаховим рівнем представлення матеріалів і унікальністю наповнення є нині одним із кращих у вітчизняному секторі Інтернет! Активно формуються також спеціалізовані блоги при бібліотечних установах, скажімо, «НБУшка» (<http://nbukids.wordpress.com>) і «Маленький читайлик» (<http://nbu4kids.wordpress.com>) НБУ для дітей чи створений Центром для користувачів із особливими потребами ХОУНБ блог «Книжкова шафа» (<http://sluhay.blogspot.com>) та ін.

Кроком у створенні спеціалізованих вітчизняних електронних ресурсів, присвячених книзі для дітей, стала поява впродовж 2010 р. авторського електронного журналу про дитячу літературу та ілюстрацію «ВООКа» М. Семенченко (<http://knyzhenya.livejournal.com/>), спеціалізованої сторінки «Літачок» (акцентувала увагу на перекладній літературі, проблемно-тематичних оглядах, бесідах із письменниками) на літературному порталі «ЛітАкцент»¹ і присвяченого об'єднанню зусиль громади навколо популяризації та дослідження власне української книги для дітей електронного ресурсу «КЛЮЧ» на сайті Національної бібліотеки України для дітей (<http://www.chl.kiev.ua/key>), про який ітиметься нижче.

¹ Нині розформована, матеріали існують як тематична складова порталу «ЛітАкцент» (<http://litakcent.com>).

Оригінальним явищем останнього часу, що простежується в царині формування спеціалізованих вітчизняних електронних ресурсів, присвячених книзі для дітей, можна вважати сайти, засновані в межах розмаїтих громадських ініціатив. Скажімо, сайт Центру дослідження літератури для дітей і юнацтва (<http://urccyl.com.ua>), утворений 09.10.2011, сайт літературної премії «Великий Їжак» (<http://jizhak.org.ua>), запущений 24.10.2011, а також новостворений (запущений 28.01.2014 р.) портал «Простір української дитячої книги «Barabooka» (<http://www.barabooka.com.ua/>), що презентує себе як «перший український універсальний інформаційний ресурс про видання для дітей та юнацтва». Вони вирізняються креативністю й демократичністю підходів, актуальністю та почасти унікальністю викладеної інформації й водночас нерівномірністю, різноякісністю та нестабільністю наповнення.

Однак основний масив спеціалізованих вітчизняних електронних ресурсів, присвячених книзі для дітей, становлять не аматорські, а фахові ресурси, створювані дитячими, юнацькими й шкільними бібліотеками України. Їх об'єктивні переваги, порівняно з розмаїтими електронними інформаційними центрами, базуються на багатолітній традиції збирання універсальних і тематичних колекцій, високопрофесійному досвіді систематизації, методичної та рекомендаційної підготовки ресурсів для використання різними категоріями читачів і віддалених користувачів, створення власних інтелектуальних інформаційних продуктів (каталогів та путівників, тематичних картотек, бібліографій і біобібліографій, баз даних, науково-методичних та рекомендаційних матеріалів тощо), що нині успішно входять в електронний інформаційний простір, оминаючи інші форми фіксації чи від початку створюючись як електронний або мережевий ресурс (стосується здебільшого блогів і сторінок у соціальних мережах, орієнтованих на читачів різного віку й вподобань, та поширення ідей «віртуалізації» традиційних тематичних виставок, круглих столів, семінарів, читань та інших форм живого спілкування з читачами). Отже, саме спеціалізовані дитячі, юнацькі й шкільні книгозбірні створили сьогодні найбільш розгалужену, тематично та інформативно багатогранну, постійно поновлювану систему електронних ресурсів, де зосереджено більшу частину доступної в українському сегменті мережі Інтернет достовірної, грамотно згрупованої й відредагованої інформації щодо книжкового репертуару видань для дітей, дитячих письменників, ілюстраторів тощо. Таким чином, ми впевнені, що саме бібліотечні інтернет-ресурси є найперспективнішим засобом гуртування сил навколо дитячого читання та книговидання для цієї категорії читачів, координування зусиль держави, громади й окремої родини шляхом забезпечення неперервного продуктивного діалогу письменника, ілюстратора, видавця, критика, керівника дитячого читання, ученого між собою та з читачем.

Свого часу однією з перших в Україні інформатизацію розпочала Національна бібліотека України для дітей (законсервувала традиційні карткові каталоги з 1 січня 1993 р.), отож, закономірно, що саме вона стала лідером і щодо створення спеціалізованого ресурсу (рецензування, популяризація, дослідження) книги для

дітей, запустивши на своєму сайті в січні 2010 р. проект «КЛЮЧ»¹. Він розроблявся з урахуванням викликів «суспільства знань» [1] із метою персоналізації інформаційного простору користувачів, зацікавлених у дискурсі дитячої літератури та читання, і мав надати змогу:

а) отримувати знання щодо літератури для дітей на тому рівні гуманітарної та інформаційної здатності користувача, на якому він нині перебуває (водночас доступні «дитяча» і «доросла» рецензії тощо);

б) бачити паралельно погляди кількох поколінь учасників процесу, що допомагає долати нерозуміння позиції одне одного, а отже, вікову диференціацію спільноти;

в) бути активним учасником подій у царині літератури для дітей, незалежно від місця свого перебування чи віку (на «КЛЮЧі» співпрацюють початківці та знані фахівці, жителі України й зарубіжжя, представники різних поколінь і соціальних груп тощо).

В основу формування цього ресурсу покладено декілька фундаментальних принципів. Так, проаналізувавши тодішні мережеві ресурси, ми дійшли висновку, що, попри задекларовану зорієнтованість на індивідуальні запити користувача, усі вони фактично деперсоналізовані, а отже, не задовольняють природне бажання людини бути особистістю, котре є основним «запитом» користувача-дитини, особливо підлітка. Тому засадничим принципом «КЛЮЧа» стала ідея *персоналізації* як закономірної потреби людини «бути особистістю» (власне, максимально близько до «ідеального» репрезентувати себе, представивши власні позитивні риси), що забезпечує її участь у соціальних зв'язках, якими вона детермінується. Оскільки персоналізація суб'єкта відбувається лише за умови його значущості для інших, референтності та емоційної привабливості, а єдиний ефективний спосіб її досягнення – соціально важлива діяльність [7], усі матеріали «КЛЮЧа» можуть бути відкрито чи анонімно прокоментовані, кожен користувач має змогу стати співавтором ресурсу та отримує доступ до інформації різних рівнів складності, визначаючи свій запит відповідно до власних можливостей і потреб.

Ще одним базовим принципом створення ресурсу стала *комунікація* як процес, що передбачає не лише обмін інформацією, а й її формування, отримання, відправлення, уточнення, перероблення, обговорення та розвиток. На прикладному рівні це означає, що «КЛЮЧ» забезпечує умови для наслідування, діалогу й керування як основних форм комунікації шляхом:

а) творення спільного комунікативного простору та діяльності, що передбачає не формальний «рух інформації», а активний обмін нею;

¹ Ресурс задумано й розроблено зав. відділу науково-бібліографічної роботи НБУ для дітей Наталією Гаждан, заст. Ген. дирекора з інформаційних технологій НБУ для дітей Ігорем Торліном і канд. іст. наук, старш. наук співроб. Інституту біографічних досліджень НБУВ, провідним бібліографом НБУ для дітей Наталією Марченко.

б) підтримання зворотного зв'язку й стабільної значущості інформації для всіх користувачів ресурсу, котрі мають ідентично розуміти ситуацію спілкування;

в) гарантування процесу спільного (у цьому разі для дитини та дорослого, аматора й фахівця) осягнення предмета розмови та рівноцінного взаємовпливу задля ефективності комунікації.

Нині ресурс має дев'ять тематичних розділів («Знакові книжки», «Книжкові новинки», «Забуті книжки», «Слово письменникові», «Під ключ», «Наукові дослідження», «З погляду викладача», «Огляди», «Аудіобібліотечка») і «Дискусійний клуб», містить 193 назви матеріалів*. Серед них, окрім фахових рецензій на нові видання (61) та статей про забуті (10) і знакові (7) для української культури книги для дітей, подано також вичерпні довідки щодо 59 дитячих письменників, п'ять ґрунтовних ювілейних сторінок, присвячених сучасним дитячим авторам (А. Качану, В. Рутківському, А. Григоруку, В. Скомаровському, Н. Бічуї) та три – класикам української дитячої літератури (М. Познанській, Л. Забашті та Ю. Збанацькому), синівські спогади про батька Т. Чухліба, 18 тематичних і регіональних (за 2012–2013 рр.) оглядів здобутків літератури цього спрямування в Україні та 30 фономатеріалів. Ресурс містить також 31 малодоступну оригінальну наукову статтю й 9 науково-методичних публікацій, він надає доступ до низки тематичних наукових збірників, кількох десятків виступів і статей дитячих письменників різних поколінь щодо питань специфіки відповідної літератури, власної творчості чи доробку колег.

За три роки існування «КЛЮЧА» із його матеріалами ознайомилися понад 50 тис. користувачів, було здійснено більше 200 тис. переглядів сторінок. Тобто щоденно в середньому його відвідує 101 користувач, робиться 201 перегляд сторінок.

«КЛЮЧ» визнаний «Кращим бібліотечним інтернет-ресурсом 2011 року» за версією Української бібліотечної асоціації.

Сьогодні він є «віртуальною спільнотою», здатною трансформуватися у «віртуальну лабораторію» та покликаною на персональному рівні поєднати зусилля держави, громади й родини в царині дитячого читання задля задоволення потреби суспільства в науково виваженій, цілісній і багатоаспектній новітній презентації вітчизняної літератури для дітей. Відсутність просторових бар'єрів розширює можливості неформальної взаємодії в режимі реального часу, а органічне співіснування поглядів різних поколінь та рівнів компетентності учасників процесу дає змогу кожному стати й споживачем, й активним співтворцем інформації.

На відміну від більшості сучасних електронних ресурсів відкритого доступу, присвячених книзі для дітей, на «КЛЮЧі», завдяки вмотивованості адміністраторів (офіційно працюють за фахом), відсутня комерціалізація та визначено права власності на інформацію, що публікується. Як наслідок, він перебуває поза конкуренцією й «підклимною» боротьбою за потенційних користувачів, не відчуває обмеженості інтелектуальних ресурсів, які можна залучити до розробки та підтримки інструментарію, адміністрування даних, що продукуються, тощо. Водночас у межах

*Дані наводяться станом на квітень 2014 р.

«КЛЮЧа» максимально знижено небезпеку виникнення «інформаційного шуму» (випадкові користувачі, люди зі специфічними цілями й інтересами свідомо відстежуються адміністратором).

У перспективі названий ресурс ми бачимо координаційним центром і системотехнічним засобом дослідницької роботи, що дасть змогу об'єднати та залучити до цілеспрямованих досліджень спеціалістів та аматорів не лише з різних регіонів нашої країни, а й із українського зарубіжжя. Отже, його надзавданням стає згуртування УСІХ поколінь українців навколо ідеї досягнення власної самості шляхом популяризації знань і поширення в соціумі (від найменших до найстарших!) навичок і методів заохочення до читання, інтересу й спромоги самовияву особи.

Висновки. Підсумовуючи, маємо наголосити, що вітчизняний досвід створення та функціонування електронних ресурсів вільного доступу, присвячених книзі для дітей і дитячому читанню, потребує як подальшого наукового дослідження та осмислення, так і більш широкого громадського обговорення, оскільки саме ці ресурси стають нині найбільш дієвим засобом і найбільш доступною платформою для консолідації суспільства навколо питань дитячого читання, його якості й перспектив.

Список використаних джерел

1. *Коротков А. В.* Цифровое неравенство в процессах стратификации информационного общества [Электронный ресурс] / А. В. Коротков // Информ. о-во. – Электрон. текст. дан. – 2003. – Вып. 5. – С. 24–35. – Режим доступа: <http://emag.iis.ru/arc/infosoc/emag.nsf/BPA/da782ae4eacfb804c3256efa003edb7b>. – Загл. с экрана.
2. *Марченко Н.* Вітчизняні електронні ресурси, присвячені книзі для дітей і дитячому читанню: засадничі принципи та тенденції формування / Наталя Марченко // Література. Діти. Час : вісн. Центру дослідж. л-ри для дітей та юнацтва / Центр дослідж. л-ри для дітей та юнацтва. – Рівне, 2013. – Вип. 4. – С. 275–284.
3. *Марченко Н. П.* Дитинство як предмет дослідження біографічної науки / Н. П. Марченко // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського / Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К., 2010. – Вип. 28. – С. 508–519.
4. *Марченко Н. П.* Текст, обращенный к детству: самоосознание общества в диалоге поколений / Н. П. Марченко // Детство в научных, образовательных и художественных текстах: нормы, ценности, практики : сб. науч. ст. и сообщ. / [сост., отв. ред. А. А. Сальникова]. – Казань, 2011. – С. 60–64.
5. *Марченко Н.* Як ведеться літературі для дітей в Інтернеті? / Н. П. Марченко // Літ. Україна. – 2010. – 23 груд. (№ 47). – С. 1, 5.
6. *Марченко Н. П.* Персонологічна інформація на сайтах дитячих бібліотек / Н. П. Марченко // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського / Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К., 2009. – Вип. 24. – С. 307–334.
7. *Пономарев М. В.* Проблемы социальной идентификации личности в информационном обществе [Электронный ресурс] / М. В. Пономарев. – Электрон. текст. дан. – Режим доступа: http://monitoringm100.narod2.ru/povishenie_kvalifikatsii/problemi_sotsialnoi_identifikatsii_lichnosti_v_informatsionnom_obschestve/index.html. – Загл. с экрана.
8. *Попик В. І.* Ресурси біографічної інформації: традиційні уявлення і новітні тенденції розвитку / Володимир Іванович Попик // Українська біографістика : зб. наук. пр. / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К., 2012. – Вип. 9. – С. 7–24.

Н. П. Марченко

Основополагающие принципы и тенденции формирования отечественных электронных ресурсов, посвященных книге для детей и детскому чтению

Проанализирован и обобщен отечественный опыт последнего двадцатилетия по созданию и функционированию электронных ресурсов свободного доступа, посвященных книге для детей и детскому чтению. Выделены наиболее успешные тенденции этого процесса, представлены те основные принципы формирования отдельных ресурсов, которые этому наиболее способствовали.

Ключевые слова: электронные ресурсы, книга для детей, детское чтение, библиотеки для детей, гражданское общество.

N. P. Marchenko

Fundamental Principles and Trends of Forming the Native Electronic Resources Dedicated to Books for Children and Children's Reading

The investigator analyzes and generalizes Ukrainian experience of the last twenty years as far as the creation and functioning of the open access electronic resources are concerned (the analyzed electronic resources are dedicated to books for children and children's reading). The author of the article singles out the most successful trends of the process under investigation and determines the fundamental principles of forming the most effective resources.

Key words: electronic resources, books for children, children's reading, libraries for children, civil society.

Надійшла до редколегії 12.12.2013 р.

УДК 373.3.091.12.011.3-051:005.963:316.774

Н. О. Спринчук,

*учитель початкових класів
спеціалізованої школи «ІНТЕЛЕКТ» м. Києва*

ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ШЛЯХОМ ІНТЕГРАЦІЇ ЕЛЕМЕНТІВ МЕДІАОСВІТИ В НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ЗАКЛАДІВ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

У статті розглянуто можливість інтеграції елементів медіаосвіти з інформаційно-комунікаційними й мультимедійними технологіями в системі підвищення кваліфікації вчителів початкових класів з урахуванням завдань медіаосвіти, висвітлено процес формування інформаційно-комунікаційної компетентності педагогів.

Ключові слова: *учитель початкових класів, медіаосвіта, медіаресурси, післядипломна освіта.*

Постановка проблеми. Сучасний стан розвитку науки багато в чому визначається глобальною тенденцією її інтеграції, яка зумовила масштабні відкриття ХХІ століття, зокрема в науково-гуманітарній сфері.

У зв'язку з цим перед викладачами постала ціла низка інноваційних завдань, найактуальнішим з яких є необхідність вироблення концептуально нової методології дослідження новітніх відкриттів і розробок загалом та аналізу технічного рішення зокрема.